

Agentschap Binnenlands Bestuur

Team Stedenbeleid

**OPROEP 2018
JURY STADSVERNIEUWINGSPROJECTEN
ZITTING 20 EN 22 JUNI 2018**

BEOORDELING VAN DE CONCEPTAANVRAAG

ANTWERPEN

OVER DE RING

<i>SAMENVATTENDE SCORETABEL</i>	
	<i>BEOORDELING</i>
<i>INZET VAN DE CONCEPTSUBSIDIE</i>	<i>VOLDOET</i>
<i>ONDERZOEKSVRAGEN VAN DE CONCEPT-SUBSIDIE</i>	<i>VOLDOET</i>
<i>REALISEERBAARHEID VAN DE CONCEPT-SUBSIDIE</i>	<i>VOLDOET</i>
<i>ADVIES VAN DE JURY</i>	<i>POSITIEF</i>

1. INZET VAN DE CONCEPTSUBSIDIE

- Diagnose/Visie: Op welke stedelijke problematiek speelt de aanvraag in? Welke visie ontwikkelt de stad omtrent deze problematiek?
- Verwachtingen: Wat verwacht men op korte en langte termijn te kunnen veranderen binnen deze problematiek?
- Vernieuwend karakter: welke wezenlijke vernieuwing acht men daarbij mogelijk?

Beoordeling door de jury: voldoet

Argumentatie:

Tijdens het intense traject 'Over de Ring' onder leiding van intendant D'Hooghe werd met 6 ontwerpteams en in dialoog met geïnteresseerde burgers gewerkt op de mogelijkheden van de overkappingen van de Ring. Daarbij bleek dat dit niet alleen fysiek-ruimtelijk een grote verandering is, maar dat de overkappingsoperatie ook een belangrijke sociale dimensie heeft. De buurten aan weerszijden van de Ring zijn zeer verschillend van aard en bewoners blijken bijzonder gesteld op het eigen karakter ervan. Het opheffen van de barrièrewerking van de Ring biedt dus niet alleen maar potentiële ruimte voor groen en stadsontwikkeling. Vandaar de bijkomende uitdaging dat het project ook moet vormgeven aan een sociale verandering.

In de korte tijdspanne van het ontwerptraject bleek dat er nog veel werk te verrichten is opdat de stadsdelen binnen en buiten de ring niet enkel fysiek, maar ook mentaal met elkaar verbonden zouden zijn. Voor drie specifieke cases: Luchtbal en Merksem, Zurenborg en Luisbekelaar, Tentoonstellingswijk en Kiel wil men via de conceptsubsidie aan deze sociaal-ruimtelijke opgave werken en nadenken over gepaste programmaties.

Door deze trajecten wil men in cocreatie met de burgers komen tot projectdefinities voor de geselecteerde ringwerken en tot een gedragen programmering.

Vernieuwend of anders is vooral de schaal, de complexiteit en de snelheid van de opdracht. Met het participatietraject 'Over de Ring' werden communicatie- en organisatietechnieken opgezet die verder worden uitgebouwd. Maar men wil aanvullend ook actief op zoek gaan naar wie op die 'Ringdagen' niet gehoord werd. Bestaande methodieken zullen hier op hun effectiviteit getest worden en men wil snel leren van buitenlandse voorbeelden en ervaringen.

2. WAT VERWACHT MEN VAN (DE WERKING) VAN DE CONCEPTSUBSIDIE

- Nieuwe aanvragen: Hoe kan de werking van de conceptsubsidie bijdragen tot de hierboven geschetste problematiek? Welke resultaten verwacht men van de conceptsubsidie? Waarom is een conceptsubsidie de aangewezen stap?
- Aanvragen voor lopende projecten: Hoe kan de conceptsubsidie bijdragen tot een relance of een upgrade van het lopende project?

Beoordeling door de jury: voldoet

Argumentatie:

De stad is zelf perfect in staat om op basis van haar Gis-analyse de behoeften aan publiek programma kwantitatief te bepalen, maar wil dit ook vanuit een sociologische en antropologische invalshoek iken. Interviews, gesprekken met sleutelpersonen en een ruimere bevraging zijn noodzakelijk om dit diepgaander te onderzoeken en meer af te stemmen op de wensen van de buurten. De stad is ervan overtuigd dat correct inspelen op de behoeften die er leven (of de grootste gemene deler ervan), een voorwaarde vormt voor succes. Het is wellicht ook belangrijk de identiteit van de buurten te (er)kennen en er rekening mee te houden opdat deze gigantische opgave van stadsvernieuwing "Stad maken over de Ring" zou kunnen slagen. Maatwerk lijkt dus grotendeels aangewezen.

Tijd is een belangrijke factor in de stadsvernieuwing en die is hier schaars. De conceptsubsidie is een gekend traject dat hier, toegepast op de drie locaties, snel kan worden ingezet om knowhow en capaciteit op te

bouwen, ook in functie van de volgende projecten van 'nieuwland' in de ringzone of in de stad.

De stadsdiensten willen bovendien methodieken zoals die in UK door 'Fluid' worden toegepast verder verkennen voor deze opgave, maar ook op zoek gaan naar aanpak en ervaringen elders.

Daarnaast wil de stad ook versneld leren van successen en falen van stedelijke overkappingen elders in Europa (bv. Parijs en Barcelona). De Antwerpse voorbeelden als de Craeybeckxtunnel en de Jan De Vostunnel laten immers zien dat een overkapping nog geen ruimtelijke verbinding is, laat staan een waardevolle publieke of groene ruimte.

3. REALISEERBAARHEID

- Projectomkadering: welke middelen, actoren, afspraken, werkwijzen worden ingezet om tot een succesvolle werking van de conceptsubsiëring te komen?
- Verloop van de conceptstudie: Hoe ziet men het verloop (timing, fazering, werkwijze, communicatie, resultaten) van de conceptsubsiëring?

Beoordeling door de jury: voldoet

Argumentatie:

De stad beschikt over heel wat expertise, maar erkent ook dat de complexiteit, de omvang en de tijdsdruk groot zijn.

Er is een duidelijke visie op de aanpak met inzet van 2,8 VTE voor de sociaal-ruimtelijke omgevingsanalyse en het ontwerpadvies en 7 VTE voor de participatie en de communicatie.

De externe mijlpalen liggen vast met de aanduiding van de opvolger van de huidige intendant in het najaar 2018 en de opmaak van projectdefinities en minicompetities voor de strategische projecten van de 1ste fase.

Dit strakke tijdsplan is op zich in tegenspraak met het trage en noodzakelijk participatief karakter van antropologisch en/of sociologisch onderzoek. Het is niet mogelijk om voor alle plaatsen op deze korte tijd maatwerk te leveren. Deze problematiek is echter herkenbaar en doet zich ook in andere projecten voor. De stad heeft de afgelopen jaren in de context in verschillende opdrachten geëxperimenteerd met de inbreng van sociale en of antropologische expertise (onderzoek levendige wijken, conceptsubsidie Spoor Oost, stadsvernieuwing Antwerpen Dam, conceptsubsidie openbare veiligheid, conceptsubsidie Luchtbal, etc.). De meest zinvolle koppeling van sociaal onderzoek aan ruimtelijke ontwikkeling blijft een moeilijk punt en vraagt niet alleen studiewerk maar ook de ontwikkeling van een beleidscontext waarin deze sociale kennisontwikkeling kan worden ingebracht. De jury vraagt om die reden deze conceptsubsidie niet enkel te zien als een 'blitzkrieg' bedoeld om op korte termijn zoveel mogelijk sociaal inzicht aan het overkappingstraject mee te geven, maar om het op te vatten als de opstap naar de ontwikkeling van sociaal-ruimtelijke regiecapaciteit, en na te denken welke organisatievorm binnen de stad, een dergelijk opdrachtgeverschap/regierol kan waarnemen. De jury ziet hier kansen om te bouwen op eerdere ervaring en uit te breken uit de bestaande sectorale koker die nu een geïntegreerde sociaal-ruimtelijke aanpak in de weg staan.

Globale Beoordeling:

Naar de mening van de jury voldoet de aanvraag.

Argumentatie:

Het is in alle opzichten 'nieuwland' dat men bewandelt in dit omvangrijke project voor de toekomst van Antwerpen, en dit zowel ruimtelijk als sociaal. Tot nu toe ging het grootste deel van de tijd naar de ruimtelijke visievorming. De burgers werden wel betrokken en een burgerinitiatief ligt ook aan de basis van het project, maar het is ook in sociaal opzicht 'nieuw terrein' voor de stadsdiensten mede door de schaal, de complexiteit en de snelheid, waarmee het project nu richting uitvoering gaat. De gekende procedure van de

conceptsubsidie kan maken dat hier op korte termijn veel inzichten verworven worden, methodieken worden uitgetest en capaciteit wordt opgebouwd. Het is immers van belang dat tijdig met dergelijke procedures wordt gestart zodat bepaalde projectdefinities nog kunnen worden aangepast. De knowhow die men hier opbouwt kan van belang zijn voor andere stadsvernieuwingsprojecten waar zeer verschillende wijken met elkaar verbonden worden.

EINDADVIES AAN DE VLAAMSE REGERING:

De jury adviseert de conceptsubsidie toe te kennen

Bedrag van de conceptsubsidie: 60.000€

Na vergelijking van de complexiteit van de verschillende voorstellen en van hun specifieke verwachtingen ten aanzien van de conceptsubsiëring, meent de jury dat het opportuun is om een gelijk bedrag toe te kennen aan de zes positief geadviseerde aanvragen. Het gaat immers niet om het subsidiëren van concrete projecten (met een heel verschillende omvang en financiering) maar om het subsidiëren van een strategische bijdrage aan een veel ruimere problematiek, als mogelijke voorzet van een te preciseren beleid of te definiëren project. Tegelijk oordeelt de jury dat de complexiteit en het potentieel vernieuwende karakter van alle positief geadviseerde projecten deze gelijke verdeling van de subsidiëring verantwoordt.

AANBEVELINGEN

De jury adviseert om:

- de conceptsubsidie niet op te sluiten binnen de overkappingsdiscussie maar breed na te denken over de sociaal-ruimtelijke regierol en de vormen van geïntegreerd opdrachtgeverschap/beleid die daar voor nodig zijn;
- met deze conceptsubsidie voorbij de klassieke beleidskokers te denken en te werken. Meerdere stedelijke diensten en andere stedelijke actoren dienen te worden betrokken, "zonder op elkaars kap te zitten";
- na te denken hoe deels generiek kan worden gewerkt en hoe tezelfdertijd ook maatwerk te voorzien (bv. omwille van verschillen in draagkracht van de overkapping).